

Notitie opbrengsten groepsgesprekken NDM September 2025

Onderzoek WODC-bijdrage Nationale Drug Monitor, EUDA-workbooks en EDR-tabellen

Disclaimer: de in deze notitie gepresenteerde beschouwingen en opinies zijn van de inhoudelijke experts en vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de opvattingen van de organisatie waar zij werkzaam zijn.

Inleidend

Binnen het onderzoek ten behoeve van het updaten van de informatie in de WODC-bijdrage aan de Nationale Drug Monitor (NDM), de EUDA-workbooks en de EDR-tabellen zijn drie groepsgesprekken georganiseerd. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC). In de drie groepsgesprekken zijn de cijfermatige ontwikkelingen uit de Nationale Drug Monitor en de workbooks en tabellen voor het European Union Drugs Agency (EUDA, voorheen EMCDDA) voorgelegd aan inhoudelijk deskundigen van verschillende organisaties en enkele wetenschappers. Gezamenlijk is de context van de gesignaleerde ontwikkelingen verkend en zijn mogelijke verklaringen besproken om de ontwikkelingen te duiden. Daarbij is geprobeerd onderscheid te maken tussen autonome trends en invloeden van de coronacrisis.

Twee van de drie groepsgesprekken hadden een thematische invalshoek en behandelden respectievelijk de thematiek in de NDM-onderdelen 'Drugscriminaliteit' en 'Middelengebruik en strafbaar gedrag'. Aan deze groepsgesprekken hebben relevante partners uit de strafrechtketen en academische onderzoekers deelgenomen. Het laatste groepsgesprek is met medewerkers van de Nationale Politie gevoerd. In dit groepsgesprek zijn thema's waar de Nationale Politie zicht op heeft uit beide NDM-onderdelen besproken.

Groepsgesprek 1: Ontwikkelingen in Drugscriminaliteit (NDM) & ontwikkelingen in druggerelateerde criminaliteit (EUDA)

Aanwezige organisaties: het Openbaar Ministerie (OM), het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), de Universiteit Utrecht (UU) en de Douane.

Thema 1: Aantal strafrechtelijke onderzoeken naar grootschalige hennepeteelt

Ontwikkeling:

In 2024 nam het aantal grootschalige onderzoeken naar hennepeteelt verder af: in 2024 ging het om 50 onderzoeken, terwijl dat er in 2023 nog 63 waren. Het aandeel onderzoeken naar hennepeteelt daalde van 34% in 2015 naar 6% in 2024, zie tabel 1. Het aantal grootschalige onderzoeken naar andere typen drugs neemt daarentegen elk jaar toe.

Bron: OM jaarverslag

Vraag 1: Welke verklaringen zijn er voor de geconstateerde afname van het aandeel strafrechtelijke onderzoeken naar grootschalige hennepeteelt?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring is een toename van het aantal grootschalige onderzoeken op andere thema's dan hennepeteelt. Bijvoorbeeld naar geweld, wapens en explosieven en cybercrime. Ook is de aanpak van de smokkel in cocaïne ook sterk toegenomen. Daarnaast zijn er de afgelopen periode veel explosies geweest, waardoor capaciteit daarop is ingezet.
- Openbaar Ministerie: Er zou ook een mogelijk verband kunnen zijn met de start van het experiment gesloten coffeeshopketen. Tot 2020 bleef het aantal grootschalige onderzoeken naar hennepeteelt redelijk stabiel en daarna begint de daling. Hier is geen hard bewijs voor.
- Universiteit Utrecht: Er zijn signalen dat sinds de coronapandemie andere soorten criminaliteit sterker zijn gaan groeien, zoals bijvoorbeeld cybercriminaliteit. Deze vorm van criminaliteit heeft ook meer prioriteit gekregen.

Thema 2: Veroordelingen tot vrijheidsstraffen

Ontwikkeling:

Voortkomend uit de opsporingsonderzoeken, zijn in 2024 561 personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf voor de georganiseerde handel in en/of productie van drugs. Dit is een afname ten opzichte van 2023, toen 616 personen zo'n straf kregen. Dit is, sinds 2015, voor het eerst een daling. Het aantal veroordelingen tot een gevangenisstraf van 2 jaar of meer is ook afgenomen. In de duidingssessie van 2024 werd gezegd dat de stijging in 2023 ten opzichte van de voorgaande jaren kan komen doordat strafzaken groter zijn geworden met relatief veel verdachten per zaak. Ook zou de focus meer op cocaïnehandel liggen, waar hogere straffen voor staan dan bijvoorbeeld voor hennepsteelt.

Bron: OM

Vraag 2: Welke verklaringen zijn er voor de afname in het aantal personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf, voortkomend uit onderzoek naar georganiseerde handel in en/of productie van drugs in 2024?

Vraag 3: Welke verklaringen zijn er voor de afname in het aantal personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf van 2 jaar of meer, voortkomend uit onderzoek naar georganiseerde handel in en/of productie van drugs in 2024?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring voor de afname in het aantal personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf voortkomend uit onderzoek naar georganiseerde handel in en/of productie van drugs in 2024 is dat in 2023 een inhaalslag is gemaakt met het afronden van oudere zaken. Door deze piek lijkt het alsof er in 2024 een daling is. In 2024 zijn nog steeds veel straffen opgelegd, maar vaker op andere thema's, zoals geweld en kinderporno. De cijfers suggereren een daling in 2024, maar over meerdere jaren is de trend stijgend. Door de daling in de cijfers in 2024 lijkt 2024 een uitzonderlijk jaar, maar is dat niet - gelet op de algemene stijgende trend over meerdere jaren.
- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring voor de afname in het aantal personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf van 2 jaar of meer, voortkomend uit onderzoek naar georganiseerde handel in en/of productie van drugs in 2024, is dat sommige zaken onder een ander hoofdlabel worden geboekt, zoals 'geweld'. Explosies hebben bijvoorbeeld soms een drugslink, maar tellen als geweldsmisdrijf. Zaken worden slechts onder één hoofdlabel geregistreerd. Over de gehele linie zien we immers wel een lichte stijging van het aantal verdachten dat is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van 2 jaar of meer.
- Universiteit Utrecht: Een mogelijke verklaring is dat het soort daders invloed kan hebben op deze cijfers. Georganiseerde drugscriminaliteit bestaat niet uit één homogene groep; er zijn bijvoorbeeld uithalers, telers, dealers en producenten of labhouders. De verschillende groepen krijgen uiteenlopende straffen.

Thema 3: Aantal onderscheppingen bij pakket- en koeriersdiensten

Ontwikkeling:

In de afgelopen jaren is het aantal onderscheppingen bij pakket- en koeriersdiensten sterk gestegen. In 2023 werd er 175 kilo aan verdovende middelen in beslaggenomen, waarvan 57 kilo synthetische drugs. In 2024 is dit gestegen tot 1.046 kilo aan verdovende middelen, waarvan 310 kilo synthetische drugs. Bij deze aantallen gaat het specifiek over onderscheppingen door de Douane bij post- en koeriersdiensten. Met koeriersdiensten wordt bedoeld: pakketbezorgdiensten van buiten Nederland. Het gaat hierbij om onderscheppingen van de douane op zowel uitvoer als invoer: in de stroom die van Nederland naar andere landen gaat, en andersom.

Bron: Douane (2025). *Dalende trend in havens: Douane onderschept minder cocaïne in 2024 – Drugsdashboard.*
<https://www.overdedouane.nl/actueel/nieuws/2025/01/23/jaarcijfers-2024#:~:text=De%20Douane%20in%202024,is%20de%20daling%20het%20grootst>

Vraag 4: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in het aantal kilo's inbeslaggenomen verdovende middelen bij pakket- en koeriersdiensten in 2024 ten opzichte van 2023?

Vraag 5: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging in het aantal kilo's inbeslaggenomen synthetische drugs bij pakket- en koeriersdiensten in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Douane: Deze stijging in het aantal kilo's inbeslaggenomen verdovende middelen bij pakket- en koeriersdiensten komt met name door cannabisvangsten, vooral uit Canada de VS en Thailand. Deze vangsten worden door de Douane gedaan en niet door de koeriersdiensten zelf. Het gaat hierbij zowel om inkomende als uitgaande post.
- Openbaar Ministerie: Sinds de oprichting van het HARP-team wordt de uitgaande pakket- en poststroom intensiever gecontroleerd. Hierdoor kan het zijn dat er meer wordt onderschept.
- Douane: Een mogelijke verklaring voor de stijging in het aantal kilo's inbeslaggenomen synthetische drugs bij pakket- en koeriersdiensten is dat deze toename deels toeval kan zijn. Een douanier kan meerdere pakketten met vergelijkbare kenmerken vinden, wat leidt tot een hoge totale vangst. Er is geen duidelijke structurele trend zichtbaar.

Thema 4: Inbeslagnames van drugs door de Douane

Ontwikkeling A:

In de duidingssessie van 2024 gaf de Douane aan dat de stijging van het aantal inbeslaggenomen kilo's cocaïne in 2023 ten opzichte van de afgelopen jaren het gevolg is van de barrières die zij hebben opgeworpen tegen drugsmokkel. Deze barrières maken de Nederlandse zeehavens minder aantrekkelijk voor criminele netwerken om verdovende middelen te smokkelen. Daarvoor werkt de Douane samen met landen in Latijns-Amerika, België en het Nederlandse bedrijfsleven. Uit de tweede Stand-van-zakenbrief Douane 2024 komt ook naar voren dat de Douane werkt aan het verstevigen van de internationale samenwerking. Echter in totaal nam de Douane in 2024 bijna 38.000 kilo cocaïne in beslag. Dat is een daling ten opzichte van 2023, toen dit op ruim 59.000 kilo lag

Bron: registraties Douane.

Vraag 6: Wat zijn mogelijke verklaringen voor de daling in 2024 wat betreft het aantal inbeslaggenomen kilo's cocaïne in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Douane: Een mogelijke verklaring voor de daling in het aantal inbeslaggenomen kilo's cocaïne in 2024 ten opzichte van 2023 is dat er wel meer vangsten zijn gedaan (160 ten opzichte van 150 in 2023), maar met minder kilo's per vangst. Criminelen lijken bewust kleinere hoeveelheden per container te gebruiken om het risico te spreiden. Daarnaast kan het zijn dat criminelen andere routes gebruiken of alternatieve methoden inzetten, zoals cocaïne verstoppen in kleding of voorwerpen.
- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring is dat er sprake is van een stijging in cocaïnewaterijen, maar het is onduidelijk of dat een structurele trend is.
- Universiteit Utrecht en Douane: Een mogelijke verklaring is dat verplaatsing naar andere havens in Nederland of in andere landen zoals in Spanje en België, een rol speelt. Minder invoer via Rotterdam betekent niet per se minder cocaïne in Nederland.

Ontwikkeling B:

In 2024 is 3.526 kilo methamfetamine in beslag genomen door de Douane, een flink stijging ten opzichte van 2023 (474 kilo).

Vraag 7: Wat zijn mogelijke verklaringen voor de stijging in 2024 wat betreft het aantal inbeslaggenomen kilo's methamfetamine door de Douane ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Douane: De stijging in het aantal inbeslaggenomen kilo's methamfetamine in 2024 komt door één vangst van 3.200 kilo die vrijwel de hele stijging verklaart. Het is dus onduidelijk of het over een structurele trend gaat.
- Universiteit Utrecht: In de afgelopen 2 á 3 jaar is er een zichtbare toename van de beschikbaarheid van methamfetamine op straat. De prijs van methamfetamine is in die tijd ongeveer gehalveerd, wat wijst op marktgroei.

- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): Er is ook meer kennis over de productie van methamfetamine in Nederland en een toegenomen professionalisering van de markt. Daarnaast neemt de export naar Oost-Europa toe.

Ontwikkeling C:

In tabel 4 is te zien dat in 2024 14.992 kilo marihuana in beslag is genomen door de Douane, en in de eerste helft van 2025 al 20.799 kilo. Een flinke stijging ten opzichte van 2023. In 2023 werd er 3.832 kilo in beslag genomen door de Douane.

Vraag 8: Wat zijn mogelijke verklaringen voor de stijging in 2024 en de eerste helft van 2025 wat betreft het aantal inbeslaggenomen kilo's marihuana ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Douane: De stijging in het aantal inbeslaggenomen kilo's marihuana in 2024 en de eerste helft van 2025 komt voornamelijk door een toename aan import vanuit Canada, de Verenigde Staten en Thailand via de maritieme route. Er is geen sprake van toegenomen controle; er zijn gewoon meer grote vangsten gedaan. Vanuit Douane-diensten in andere landen komt ook het signaal dat er meer import is vanuit Canada, de Verenigde Staten en Thailand.
- Openbaar Ministerie: In deze landen is marihuana nu gelegaliseerd. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat producenten in deze landen zoeken naar alternatieve markten om overtollige productie af te zetten.

Thema 5: Inbeslagnames van pre-precursoren

Ontwikkeling A:

In 2024 zijn in totaal meer dan 23.000 kilo pre-precursoren voor de productie van synthetische drugs door de politie, de FIOD en de Douane in beslag genomen (voor zover bij de FIOD bekend). Dit komt overeen met 2022, maar laat een sterke daling zien ten opzichte van 2023 toen bijna 63.000 kilo pre-precursoren in beslag zijn genomen. Dit is het hoogste aantal inbeslaggenomen pre-precursoren sinds 2017.

Bron: FIOD, het Centraal Punt Precursoren: PICS substance statistics 2020 t/m 2024.

Vraag 9: Wat zijn mogelijke verklaringen voor het hoge aantal inbeslaggenomen kilo's pre-precursoren in 2023 ten opzichte van de andere jaren?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Universiteit Utrecht: Een mogelijke verklaring voor het hoge aantal inbeslaggenomen kilo's pre-precursoren in 2023 is dat dit het jaar was van veel laboratoriumontmantelingen. Er waren explosies, branden en veel mediaberichtgeving, waardoor er meer aandacht en capaciteit was wat mogelijk leidde tot meer vangsten.
- Douane: Drop-off gebeurt nog altijd. Maar je moet denken aan enkele keren per jaar maximaal. Dat is niet in die mate dat ik het risico specifiek voor NL zou benoemen in de NDM. En het apart uitlichten van vissers / visserij zou ik ook in deze versie niet doen, want we zien dat niet zo duidelijk terug sinds 2023.

Ontwikkeling B:

In 2024 is 49.559 kg pre-precursoren in beslag genomen die te relateren zijn aan de productie van methamfetamine. In 2023 was dit nog 10.793. Ook in de jaren ervoor was dit aantal lager.

Vraag 10: Wat zijn mogelijke verklaringen voor het hoge aantal inbeslaggenomen kilo's pre-precursoren in 2024 die te relateren zijn aan de productie van methamfetamine?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): Een mogelijke verklaring voor het hoge aantal inbeslaggenomen kilo's pre-precursoren in 2024 die te relateren zijn aan de productie van methamfetamine is dat er niet zozeer meer productielocaties zijn, maar wel grotere productievolumes. Vooral voor export naar Oost-Europa. Methamfetamine wordt nog steeds gezien als een lucratieve markt.

- Universiteit Utrecht: Een mogelijke verklaring is ook dat de markt groeit en de prijs daalt, waardoor de productiecapaciteit toeneemt.

Thema 6: Opiumwetmisdrijven

Ontwikkeling A:

Het aantal geregistreerde Opiumwetmisdrijven steeg in 2024 ten opzichte van 2023. In 2024 zijn ongeveer 15.000 Opiumwetmisdrijven geregistreerd en in 2023 waren dat er ruwweg 14.000. Het totaal aantal geregistreerde misdrijven daalde in 2024 ten opzichte van 2023.

Bron: CBS

Vraag 11: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal geregistreerde Opiumwetmisdrijven in 2024?

Vraag 12: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling van het totaal aantal misdrijven?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring voor de stijging van het aantal geregistreerde Opiumwetmisdrijven in 2024 is dat dit mogelijk het gevolg is van verhoogde capaciteit en extra budget sinds 2019. Er is geen duidelijke verklaring voor de daling in het totaal aantal misdrijven. De daling is ook niet significant.

Thema 7: Totale instroom van Opiumwetdelicten

Ontwikkeling A:

Kijkend naar de totale instroom van Opiumwetdelicten zien we vanaf 2016 een dalende trend in het aantal ingestroomde softdrugsdelicten (met uitzondering van 2019). In 2024 is er wederom een lichte stijging waarneembaar ten opzichte van 2023. In 2024 zijn er namelijk 4.940 softdrugsdelicten ingestroomd en in 2023 stond dit aantal op 4.825. Ook het aandeel ingestroomde softdrugszaken op het totaal van de bij het OM ingestroomde Opiumwetzaken nam met 2 procentpunt toe in 2024.

Vraag 13: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de onderbreking in 2024 van de dalende trend in het aantal ingestroomde softdrugsdelicten bij het OM?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): Er is geen echte onderbreking in de dalende trend in het aantal ingestroomde softdrugsdelicten bij het OM. Het aantal schommelt al jaren rond hetzelfde niveau en lijkt stabiel.

Ontwikkeling B:

Het totaal aantal ingestroomde gecombineerde hard- en softdrugsdelicten bij het OM is in 2024 gedaald van 1.485 naar 1.345. Dit terwijl het aantal sinds 2016 elk jaar is gestegen, zie tabel 10.

Bron: WODC

Vraag 14: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de onderbreking in 2024 van de stijgende trend in het aantal ingestroomde gecombineerde soft- en harddrugsdelicten bij het OM?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): Er is geen echte onderbreking in de stijgende trend in het aantal gecombineerde soft- en harddrugsdelicten. Het jaar 2023 laat een piek zien die daarna afvlakt maar het niveau blijft ongeveer gelijk met eerdere jaren.

Thema 8: Instroom van softdrugsdelicten, met onderscheid naar het vervaardigen, in-, uit- en vervoer van handel in, en het aanwezig hebben van softdrugs

Ontwikkeling:

In de instroom bij het OM van Opiumwetdelicten met betrekking tot softdrugs kan onderscheid worden gemaakt naar het vervaardigen, de in- uit- en vervoer van en handel in, en het aanwezig hebben van softdrugs. In 2024 had het grootste deel van de softdrugsdelicten betrekking op de categorie 'aanwezig hebben', namelijk

55%. In 2023 was dit nog 41%. Er is dus sprake van een flinke toename. Met betrekking tot de categorie 'vervaardigen' is er daarentegen een flinke daling te zien. Van 41% in 2023 naar 25% in 2024.

Bron: WODC

Vraag 15: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de flinke toename in het aandeel softdrugsdelicten betrekking hebbend op de categorie 'aanwezig hebben' in 2024 ten opzichte van 2023?

Vraag 16: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de flinke afname in het aandeel softdrugsdelicten betrekking hebbend op de categorie 'vervaardigen' in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Openbaar Ministerie: Een mogelijke verklaring voor de stijging van het aandeel softdrugsdelicten 'aanwezig hebben' en de daling van 'vervaardigen' is dat er vaker wordt gekozen voor een simpelere tenlastelegging. Aanwezigheid is makkelijker te bewijzen dan handel of vervaardiging. Dit speelt mee in het beleid van het Openbaar Ministerie. Dit past ook bij de inhaalslag om oude zaken af te handelen.
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): Een mogelijke verklaring is dat de afname in 'vervaardigen' aansluit bij de eerder besproken daling in grootschalige hennepcultuur.

Thema 9: Overige ontwikkelingen afgelopen vijf jaar

Vraag 17: Hebben de afgelopen vijf jaar beleidsmatige of organisatorische ontwikkelingen voorgedaan binnen de (strafrecht)keten die mogelijke van invloed zijn op de opsporing, -vervolg en afdoening van drugscriminaliteit?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC): De hacks van PGP-servers hebben gezorgd voor veel extra opsporingsinformatie.
- Universiteit Utrecht: Verplaatsing van smokkelroutes binnen Europa (van Rotterdam naar havens in bijvoorbeeld Spanje en België) is een structurele ontwikkeling.
- Douane: Wetgeving in marihuana producerende landen zoals Canada, de Verenigde Staten en Thailand zou mogelijk invloed hebben op exportstromen.
- Openbaar Ministerie: Het zou kunnen dat gereguleerde productie in die landen leidt tot illegale overschotten die naar Europa worden gestuurd. In deze landen hebben ze de voorzieningen om grootschalig te produceren.
- Douane: De bestaande logistieke infrastructuur voor legale handel in Nederland wordt mogelijk ook misbruikt voor illegale doeleinden.

Groepsgesprek 2: Ontwikkelingen omtrent middelengebruik en strafbaar gedrag (NDM) & ontwikkelingen in het gevangeniswezen (EMCDDA)

Aanwezige organisaties: Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR), Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Hogeschool van Amsterdam (HvA) en het Trimbos-Instituut

Thema 1: Aantal bloedonderzoeken in het kader van de WMG

Ontwikkeling: Bij een vermoeden van drugsgebruik kan de politie een speekseltest afnemen. Een positieve uitslag leidt tot een bloedonderzoek. Bloedonderzoeken worden vervolgens uitgevoerd door externe laboratoria onder coördinatie van het Nederlands Forensisch instituut (NFI). Uit de NFI-registraties blijkt dat er in 2024 724 bloedonderzoeken zijn uitgevoerd in geweldzaken, een stijging ten opzichte van 2023 (632). Sinds de invoering van de Wet middelenonderzoek bij geweldsplegers (WMG) per 1 januari 2017 zien we elk jaar een stijging in het aantal onderzoeken. De afgelopen jaren was deze stijging redelijk gestabiliseerd (2021-2023). Echter wordt er in 2024 een toename van +/- 100 onderzoeken geconstateerd ten opzichte van 2023.

Bron: NFI

Vraag 1: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de plotselinge toename in aantallen bloedonderzoeken in het kader van de WMG in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- NSCR: Sinds de invoering van de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers (WMG) in 2017 is het aantal bloedonderzoeken gestaag toegenomen. In 2024 vond een opvallende stijging plaats van circa 100 onderzoeken ten opzichte van 2023. Een eenduidige verklaring hiervoor is lastig te geven. Bij de interpretatie van de cijfers moet bovendien voorzichtigheid worden betracht: kleine schommelingen kunnen soms al snel als een trend worden gezien.
- NSCR: Uit eerder onderzoek (2019) blijkt dat bij de invoering van de WMG verschillende opstartproblemen speelden, samengevat als *kennen, willen en kunnen*. Dit betrof enerzijds beperkte kennis en ervaring bij de uitvoerende politiefunctionarissen, anderzijds een zekere terughoudendheid om de wet in te zetten, en daarnaast capaciteitsbeperkingen. Deze factoren zorgden ervoor dat het gebruik van de wet slechts geleidelijk op gang kwam. Inmiddels lijkt het systeem beter ingeburgerd, waardoor er vaker een bloedonderzoek wordt aangevraagd. De stijging in 2024 kan daarmee deels worden gezien als een voortzetting van een geleidelijk inhaaleffect.
- NSCR: Daarnaast speelt de bredere context: bij alcohol- en drugsonderzoeken in het verkeer is een duidelijke stijgende trend zichtbaar. Mogelijk heeft dit ertoe bijgedragen dat de politie ook in geweldszaken vaker kiest voor inzet van de WMG.
- De stijging zou mogelijk ook een indirect effect kunnen zijn van de toenemende media-aandacht in 2024 voor geweld tegen vrouwen en femicide (mede door mevr. Coenradie). Door meer maatschappelijke aandacht voelen mogelijk meer vrouwen en de omgeving zich gesterkt hier vaker melding van te maken bij de politie. Dit zou kunnen leiden tot hogere aantallen bloedonderzoeken in geweldszaken.

Thema 2: Rijden onder invloed van drugs

Ontwikkeling A: Uit registraties van het NFI blijkt dat het aantal onderzoeken uitgevoerd vanwege een verdenking van rijden onder invloed sterk is gestegen sinds de invoering van nieuwe wetgeving in 2017. In 2024 zijn 20.163 onderzoeken uitgevoerd vanwege het (mogelijk) rijden onder invloed van drugs. Dit is een flinke stijging ten opzichte van 2023. In 2023 waren dit namelijk 16.945 onderzoeken.

Bron: NFI

Vraag 2: Welke mogelijke verklaring is er voor de toename in het aantal onderzoeken vanwege het (mogelijk) rijden onder invloed van drugs in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- NSCR: Het aantal onderzoeken naar rijden onder invloed van drugs steeg van 16.945 in 2023 naar 20.163 in 2024. De stijging van drugsonderzoeken in het verkeer is een al langer zichtbare trend. De stijging in 2024 kan deels verklaard worden door de wens binnen de politie om dergelijke onderzoeken structureler en frequenter toe te passen. Het testen op drugsgebruik wordt steeds meer een vast onderdeel van verkeerscontroles, vergelijkbaar met de controles op alcohol.

Een aantal aanvullende factoren kan een rol spelen:

- **Meer controles in bredere zin:** er wordt gesuggereerd dat er vaker en meer at random wordt gecontroleerd door de politie, waardoor het aantal onderzoeken automatisch toeneemt.
- **Meer geavanceerde apparatuur.** Nieuwe geavanceerde apparatuur maakt dat drugs na een lange periode nog steeds meetbaar is.
- **Discussies over selectiviteit:** er is mogelijk een verschuiving van controles op op basis van risicoprofilering naar meer willekeurige selectie, mede onder invloed van discussies over etnisch profileren. Dit kan ertoe leiden dat het absolute aantal controles stijgt, terwijl het relatieve aantal positieve testen per controle daalt.
- **Tegengesteld beeld met politieregistraties:** de politie rapporteerde dat er in 2024 juist minder bestuurders onder invloed werden aangetroffen. Het aantal bloedonderzoeken steeg echter wel. Dit suggereert dat de stijging niet zozeer wijst op meer drugsgebruik in het verkeer, maar eerder op veranderingen in controlepraktijk en opsporingsinzet.

Ontwikkeling B: Bij rijden onder invloed van alcohol en/of drugs volgt doorgaans een strafrechtelijke of bestuursrechtelijke actie. Het CBR kan de bestuurlijke maatregelen opleggen. Naast het opleggen van een cursus of maatregel, kan het CBR een rijgeschiktheidsonderzoek starten. Zo startte het CBR in 2024 4.932 onderzoeken naar rijgeschiktheid (alcohol en/of drugs). In 2023 waren dit 7.156 onderzoeken. In 2024 is er dus

een flinke daling geconstateerd. Uit de aangeleverde data blijkt dat het grootste deel van deze daling komt door de daling in onderzoeken naar rijgeschiktheid wegens mogelijk problematisch drugsgebruik (van 3.113 in 2023 naar 1.313 in 2024).

Bron: CBR

Vraag 3: Welke mogelijke verklaring is er voor de relatief sterke daling in 2024 wat betreft het aantal onderzoeken naar rijgeschiktheid (alcohol en/of drugs) door het CBR ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- CBR: Het aantal rijgeschiktheidsonderzoeken door het CBR daalde van 7.156 in 2023 naar 4.932 in 2024. Deze daling wordt grotendeels verklaard door een beleidswijziging per 1 april 2023. Vanaf dat moment is de *Educatieve Maatregel Drugs (EMA)* ingevoerd. Hierdoor worden first offenders die onder invloed van drugs rijden niet langer standaard doorverwezen naar een rijgeschiktheidsonderzoek, maar volgen zij in veel gevallen de EMA-cursus.
- CBR: Dit betekent dat de cijfers vanaf april 2024 niet rechtstreeks te vergelijken zijn met die van eerdere jaren. Wanneer deze beleidswijziging wordt meegerekend, is de werkelijke daling in absolute zin beperkter.

Thema 3: Alcohol- en drugsgebruik bij justitiabelen

Ontwikkeling A: In 2024 had 24% van de gedetineerden in de Forensische Zorg een middelen- of verslavingsstoornis. Een jaar eerder was dit nog 34%.

Bron: DJI

Vraag 4: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de daling in 2024 ten opzichte van 2023 wat betreft het percentage gedetineerden in de Forensische Zorg met een middelen- of verslavingsstoornis?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

Het geregistreerde percentage daalde van 34% in 2023 naar 24% in 2024. Verschillende factoren kunnen hierbij een rol spelen, aldus het Trimbos-Instituut:

- **Onderregistratie:** volgens betrokkenen lijkt het werkelijke percentage hoger te liggen. Zowel 34% als 24% kan dus een onderschatting zijn.
- **Effect van de Wet straffen en beschermen (2021):** deze wet verplicht instellingen strenger te sanctioneren bij middelengebruik. Daardoor kunnen gedetineerden minder open zijn geworden over hun problematiek, wat de registraties beïnvloedt.
- **Registratie-effecten:** veranderingen in de manier van registreren of in de steekproef kunnen invloed hebben gehad op het gerapporteerde percentage.

Ontwikkeling B: Sinds 2019 registreert de DJI-vondsten van smokkelwaar. In 2024 daalde het aantal smokkelpogingen van 3.229 in 2023 naar 2.915 in 2024. Een klein deel van de smokkel betrof ernstige contrabande, zoals wapens, grote hoeveelheden drugs, communicatiemiddelen en geld.

Bron: DJI

Vraag 5: Voor het jaar 2023 beschikken wij over cijfers wat betreft het deel van de smokkel dat 'ernstige contrabande' betrof. Voor het jaar 2024 hebben we geen cijfers – kunnen jullie ons vertellen hoe groot het deel van de smokkel in 2024 'ernstige contrabande' betrof?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Trimbos-Instituut: Voor 2023 zijn cijfers beschikbaar over de verhouding tussen gewone smokkelwaar en ernstige contrabande, maar voor 2024 ontbreken die gegevens. Er kan dus geen harde uitspraak worden gedaan over het aandeel ernstige contrabande in 2024. Wel spelen er ontwikkelingen die mogelijk effect hebben op detectie en registratie:
- **Opkomst van synthetische middelen:** deze worden op andere manieren binnengesmokkeld (bijvoorbeeld op papier of in kleding) en zijn daardoor moeilijker te detecteren.
- **Personeelstekorten bij DJI:** minder capaciteit kan leiden tot minder controles en dus ook tot lagere detectiecijfers.
- **Inzet van high tech detectiesystemen.** Sinds 2022 maakt de DJI gebruik van verschillende systemen en technieken om smokkelpraktijken via drones in en rond gevangenissen te detecteren en te verstoren. De politie speelt een belangrijke rol bij het verstoren van drones. Inmiddels heeft de politie door snel

ingrijpen al meerdere malen aanhoudingen verricht waardoor minder smokkelwaar in handen van gedetineerden beland. Vanuit deze ontwikkeling zou je kunnen verwachten dat ernstige contrabande (althans van buitenaf en via drones) tot een minimum is gereduceerd in 2024.

Ontwikkeling C: Het drugsgebruik tijdens detentie wordt gecontroleerd met urinecontroles, die steekproefsgewijs of bij een vermoeden van gebruik worden afgenomen. In 2024 werd bij 4,4% van de testen drugsgebruik vastgesteld, het laagste percentage sinds de metingen in 2014.

Bron: DJI

Vraag 6: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor het feit dat in 2024 het laagste aantal positieve urinetests is vastgesteld?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- In 2024 werd bij 4,4% van de urinecontroles drugsgebruik vastgesteld, het laagste percentage sinds 2014. Hiervoor zijn verschillende mogelijke verklaringen, aldus het Trimbos-Instituut:
- **Gebruik van synthetische cannabinoïden:** deze middelen zijn populair in detentie, maar vaak niet aantoonbaar met standaard urinecontroles. Bovendien zijn ze slechts zeer kort detecteerbaar.
- **Beperkingen in de controlemethode:** de urinecontroles zijn niet gestructureerd of systematisch opgezet; er is sprake van zowel steekproeven als gerichte controles. Dit maakt vergelijking tussen jaren lastig en beperkt de betrouwbaarheid van de cijfers.
- **Interpretatie:** de daling hoeft daarom niet noodzakelijk te wijzen op minder drugsgebruik, maar kan vooral een gevolg zijn van beperkingen in meetmethode en detectiemogelijkheden.

Thema 4: Verkenning aanvullende informatie over alcohol- en druggebruik onder gedetineerden

Omdat er weinig recent onderzoek is naar alcohol- en druggebruik onder gedetineerden zijn we op zoek naar aanvullende informatie over:

- A. Alcohol- en druggebruik onder gedetineerden voorafgaand en tijdens detentie;
- B. Alcohol- en druggebruik gerelateerde gezondheidsproblemen van gedetineerden;
- C. Alcohol- en drughandel tijdens detentie;
- D. Beleidsstukken gericht op de aanpak van alcohol- en druggebruik onder gedetineerden;
- E. Aanbod van interventies tijdens detentie gericht op alcohol- en druggebruik en verslavingsproblematiek;
- F. Ontwikkelingen in alcohol- en druggebruik en gerelateerde problematiek tijdens detentie (in de afgelopen vijf jaar).

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

Er zijn enkele lopende ontwikkelingen te noemen, aldus het Trimbos-Instituut:

- **Beleidsontwikkeling:** het NIFP heeft recent een behandelrichtlijn voor ISD (Inrichting Stelselmatige Daders) opgesteld en werkt aan een handreiking voor de aanpak van verslaving in detentie.
- **Interventies:** in Zeist en Zaandam lopen proeftuinen bij ISD-afdelingen gericht op het creëren van een meer therapeutisch klimaat en het bieden van hulp bij middelenproblematiek.
- **Nieuwe testmethoden:** er wordt gewerkt aan alternatieve technieken om drugsgebruik in detentie beter vast te stellen, omdat huidige urinecontroles beperkingen hebben. Publicaties hierover zijn nog niet beschikbaar.

Groepsgesprek 3: Nationale Politie

Bij dit groepsgesprek waren vier medewerkers van de Nationale Politie aanwezig. Twee andere medewerkers van de politie hebben hun input via deze collega's geleverd.

Thema 1: Door de politie geregistreerde soft- en harddrugsincidenten

Ontwikkeling: In 2024 steeg het totaal aantal geregistreerde harddrugsincidenten en softdrugsincidenten. Deze stijging werd veroorzaakt door een stijging in het totaal aantal geregistreerde softdrugsincidenten. In 2023 werden er 5.399 incidenten geregistreerd en in 2024 6.063. Het aantal geregistreerde harddrugsincidenten is daarentegen lichtelijk gedaald. Het totaal aantal geregistreerde drugsincidenten bereikte daarmee het hoogste niveau sinds 2015. Onder deze druggerelateerde incidenten vallen zowel het bezit van als de handel in verdovende middelen.

Bron: BVH-registraties Nationale Politie.

Vraag 1: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal geregistreerde softdrugsincidenten?

Vraag 2: Welke mogelijke verklaringen zijn er voor de lichte daling van het aantal geregistreerde harddrugsincidenten?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: Voor de stijging van het aantal geregistreerde incidenten is niet specifiek onderzocht wat de achterliggende oorzaken zijn. Een mogelijke verklaring is het verbod op lachgas dat sinds 1 januari 2023 van kracht is. Lachgas valt onder lijst II en wordt als softdrug geregistreerd. Uit de beschikbare cijfers over specifiek lachgas blijkt dat het aantal geregistreerde incidenten met lachgas in 2024 is gestegen ten opzichte van 2023, wat deze ontwikkeling mede kan verklaren. Daarnaast zou een algemene toename van het gebruik van softdrugs ook een rol kunnen spelen.
- Nationale Politie: Wat betreft de lichte daling van het aantal geregistreerde harddrugsincidenten. Dit is een dermate lichte daling, dat het lastig is hier een verklaring aan te koppelen.

Thema 2. Aantal dumplocaties

Ontwikkeling: Het aantal aangetroffen dumplocaties van drugsafval (synthetische drugs, heroïne en cocaïne) is in 2024 gestegen naar 217, het hoogste aantal dumpingen sinds 2018. In 2023 werden er 191 afvaldumpingen aangetroffen. Dit is een stijging van 14%. In 2022 daalde het aantal dumplocaties nog, en in 2021 was er een stijging te zien. Een mogelijke verklaring van de stijging in 2021 was: De eerste analyses van de aangetroffen dumplocaties toentertijd lieten zien dat afvaldumpingen kleinschaliger zijn en/of dat vaker lege verpakkingen (jerrycans) gevonden worden. Dit zou een verklaring voor de stijging in 2021 kunnen zijn.

Bron: Nationale Politie. (2025). Nationaal Overzicht Drugslocaties 2024.

Vraag 3: Is de verklaring die eerder werd genoemd voor de stijging in 2021 nu weer toepasbaar?

Vraag 4: Welke alternatieve verklaringen zijn er voor de stijging van het aantal dumpingen van drugsafval?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: De verklaring die in 2021 werd genoemd voor de stijging van het aantal dumpingen van drugsafval lijkt nu niet meer van toepassing. Een meer voor de hand liggende verklaring is dat er de afgelopen periode simpelweg meer geproduceerd is, waardoor er ook meer afval vrijkwam. Dit sluit aan bij het feit dat er meer productielocaties zijn ontmanteld en dat deze locaties bovendien groter lijken te zijn in omvang en productiecapaciteit. Op basis daarvan kan worden gesteld dat de productie is toegenomen, alhoewel er natuurlijk geen zicht is op hoeveel de aangetroffen productielocaties produceren. Er zijn meer variabelen die een rol spelen bij de hoeveelheid aangetroffen dumplocaties van drugsafval, en deze dumplocaties worden niet uitgebreid geanalyseerd om daaruit conclusies te kunnen trekken.

Thema 3. Geruimde hennepkwekerijen

Ontwikkeling: In 2024 zijn er 895 hennepkwekerijen geruimd. Dat zijn er 335 minder dan in 2023, toen 1.230 hennepkwekerijen werden ontmanteld. De afname van het totaal aantal opgerolde hennepkwekerijen in 2024 is een voortzetting van de dalende trend sinds 2014.

Een mogelijke verklaring in een eerdere duidingssessie was volgens de politie dat door lokale driehoeken minder capaciteit en prioriteit wordt gegeven aan hennepbestrijding vergeleken met andere jaren (dit volgt uit het document nationaal overzicht drugslocaties van de politie).

Bron: Nationaal Overzicht Drugslocaties 2024, Nationale Politie

Vraag 5: Is de verklaring die eerder werd genoemd voor de daling mogelijk nu weer van toepassing op de verdere daling in 2024?

Vraag 6: Welke alternatieve verklaringen zijn er voor de daling van het aantal geruimde hennepkwekerijen?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: De verklaring die eerder werd genoemd voor de daling van het aantal geruimde hennepkwekerijen lijkt ook in 2024 nog steeds relevant. Hennep heeft al langere tijd een lagere prioriteit bij de politie. Deze prioriteit is de afgelopen jaren niet verder gedaald, maar stabiel laag gebleven. Op basis hiervan zou je dus kunnen stellen dat de cijfers ook stabiel laag zouden moeten zijn.

- Nationale Politie: Daarnaast zijn er enkele alternatieve verklaringen die mogelijk bijdragen aan deze ontwikkeling. Zo lijkt er meer hennep te worden geïmporteerd vanuit het buitenland. De vraag naar Nederlandse hennep in het buitenland lijkt af te nemen. De Duitse en Belgische politie signaleren dat er minder Nederlandse hennep wordt ingevoerd. De behoefte aan import van hennep uit Nederland lijkt dus af te nemen.
- Nationale Politie: De inbeslagname van hennep door de douane heeft geen prioriteit. Veel vangsten lijken toevallig plaats te vinden. Daarom ook van belang om kritisch te kijken naar de registratiecijfers van de Douane wat betreft hennep. De gesignaleerde ontwikkeling kan ook breder worden getrokken. In verschillende landen zoals Canada, VS en Thailand is de hennepmarkt gereguleerd, wat zou betekenen dat de vraag naar hennep uit Nederland in deze landen ook afneemt. Kleine kanttekening: de regulering van hennep in Thailand is inmiddels, per 1 januari 2025, teruggedraaid.

Thema 4. Aantal geregistreerde verdachten per drugssoort

In het Fenomeenbeeld drugs 2024 is een figuur opgenomen met het aantal geregistreerde verdachten per drugssoort. De data loopt t/m 2023. Recentere data kunnen we niet vinden.

Bron: Fenomeenbeeld drugs 2024, Nationale Politie

Vraag 7: Hebben jullie beeld van het specifieke aantal geregistreerde verdachten per drugssoort voor het jaar 2024? Zo ja, mogen wij die ontvangen?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: Voor 2024 is inmiddels een update beschikbaar over het aantal geregistreerde verdachten per drugssoort; deze cijfers zullen worden toegestuurd. In die recente cijfers over 2024 is een algemene daling te zien. Deze daling doet zich voor bij alle vier de drugssoorten. De afname bij synthetische drugs is het minst sterk. Dit sluit overigens niet aan bij het beeld dat er in 2024 juist meer productielocaties voor synthetische drugs zijn ontmanteld.
- Nationale Politie: Het is echter van belang om te benadrukken dat deze cijfers betrekking hebben op verdachten binnen complexere opsporingsonderzoeken naar georganiseerde criminaliteit, dus niet op alle aanhoudingen (zoals individuen die op straat worden betrapt bijvoorbeeld). Bovendien zijn deze aantallen momentopnames: een verdachte kan in de loop van het onderzoek niet langer meer worden gekwalificeerd als verdachte.

Thema 5. Aantal onderzoeken uitgevoerd vanwege het (mogelijk) rijden onder invloed van drugs

Ontwikkeling: In 2024 zijn in totaal 20.163 onderzoeken uitgevoerd vanwege het (mogelijk) rijden onder invloed van drugs. Dat aantal is gestegen ten opzichte van 2023, dat jaar zijn er namelijk 16.945 drugsonderzoeken uitgevoerd. Hierin zijn zowel onderzoeken wegens uitsluitend drugs als een combinatie van drugs en alcohol opgenomen.

Bron: NFI registraties

Vraag 8: Wat is de verklaring voor de toename in aantal drugsonderzoeken in 2024 ten opzichte van 2023?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: Er zijn mogelijke ontwikkelingen die een rol spelen bij deze toename. Zo is er sprake van een stijging in het aantal gevallen waarin mensen onder invloed van ketamine achter het stuur worden aangetroffen. Verder is de politie de afgelopen periode beter in staat geworden rijden onder invloed te herkennen. Binnen de politieorganisatie wordt meer aandacht besteed aan het creëren van bewustwording, onder meer via webinars. Men is hierdoor beter op de hoogte van hoe dit gedrag te herkennen, maar ook over de verschillende tools, zoals speekseltesten, die kunnen worden ingezet.

Thema 6. Aandeel geregistreerde verdachten Opiumwetdelicten

Ontwikkeling: Gegevens van het CBS, gebaseerd op politie-registraties, laten zien dat het (voorlopige) aantal geregistreerde verdachten van Opiumwetdelicten in 2024 is gedaald ten opzichte van 2023. Het gaat om ruwweg 18.000 verdachten in 2023 en 14.000 verdachten in 2024. Het aandeel geregistreerde verdachten van een Opiumwetdelict is daarentegen gestegen. In 2024 lag dit op bijna 9,9%. Dit wijkt af van een langere trend die vanaf 2014 te zien is: sinds 2014 schommelde het percentage rond de 7% (met in 2022 een uitschieter naar beneden van 6,0%).

Bron: CBS Statline (2025)

Vraag 9: Wat is de verklaring voor de flinke toename van het *aandeel (%)* geregistreeerde verdachten van een Opiumwetdelict in 2024 ten opzichte van voorgaande jaren?

Context en duiding van de gesignaleerde ontwikkeling:

- Nationale Politie: Het gaat hier niet zozeer om een sterke stijging van het aantal verdachten van Opiumwetdelicten zelf, maar vooral om een aanzienlijke afname van het totaal aantal verdachten van misdrijven in zijn geheel. Doordat die totale groep sterk is afgenomen (van 259.000 naar 141.000), neemt het relatieve aandeel van Opiumwetdelicten automatisch toe.
- Nationale Politie: Kijkend naar de CBS Statline cijfers is het niet geheel duidelijk wat de precieze herkomst is van deze cijfers. Zo lijkt het meer over openbare orde delicten te gaan. Om hierover meer inzicht te krijgen, zou het zinvol zijn om contact te leggen met het CBS.